

L'ÀFRICA SUD-SAHARIANA: GÀMBIA

Les llengües de la zona:

A la part oest de l'Àfrica sud-sahariana es parlen diverses llengües que pertanyen a la família nigerocongolesa. Aquestes llengües són utilitzades per més de 10 milions de parlants.

Les llengües que es parlen a Gàmbia i a Senegal són el soninké (també anomenat sarahule), el mandinga, el wòlof, el fula entre d'altres i, a més, l'anglès (Gàmbia) i el francès (Senegal), que són llengües oficials als respectius països.

Gàmbia:

Situació Geogràfica

Està situada a la costa atlàntica d'Àfrica i es troba totalment envoltada per Senegal. És un país molt planer i és travessat d'est a oest pel riu Gàmbia. Aquest riu és l'eix del país i el divideix en dues parts.

També hi ha una carretera principal que transcorre paral·lela al riu i que juntament amb aquest és el principal mitjà de comunicació.

La capital és Banjul

Clima:

Hi ha dues estacions, la seca (cada vegada s'allarga més) i la plujosa (juny, juliol, agost)

Gàmbia i especialment Senegal tenen importants problemes de desforestació i de desertització.

Economia:

És bàsicament de subsistència.

La seva economia es basa en els productes agrícoles i la ramaderia per a consum intern, dels quals depèn el 75% de la població.

Té molt poca indústria i se centra principalment en la transformació de productes agrícoles (cacauet) i del peix.

Grups ètnics

Hi ha diversos grups ètnics: els mandinga (el més nombrós), els fula, els wolof (l'ètnia històricament més influent), els sarahule, els serers, els jola ...

Món laboral

Els mandinga i els sarahule es dediquen prioritàriament a l'agricultura i el comerç.

Els fula són més ramaders que agricultors. També es dediquen al comerç.

Demografia

El país té una població de 1.688.000 habitants (2007).

L'idioma oficial és l'anglès. L'esperança de vida és de 54 anys. La mitjana de fills per dona és de 5,20. Només el 40 % de la població està alfabetitzada.

Referents històrics recents

Gàmbia és un estat molt modern:

1888: Esdevé un protectorat britànic.

1965: Obté la independència.

1982-1989: Federació amb Senegal (Senegàmbia)

1994: Cop d'estat. Junta militar. El president és Yahya Jammeh.

La festa del país és el 18 de febrer, dia de la independència

Migracions

Obsessió pel viatge:

En general Gàmbia té una economia de subsistència. La majoria de la població viu amb molt pocs recursos; és difícil prosperar sense sortir del país. És per això que qui ha aconseguit marxar i ha prosperat és molt ben considerat (una mena d'ídol)

No tothom pot emigrar; només ho fan aquells que tenen recursos per costejar-se el viatge o els que disposen d'una xarxa social al país receptor.

Per tant, qui marxa ho fa mogut per aconseguir estalvis i així construir-se una casa sòlida quan torni al país (no com la majoria que són fetes de matèries vegetals i fang) i també casar-se.

El destí de la població que emigra del país són els països del continent europeu, Amèrica del Nord i també altres països africans: Mauritània, Nigèria.

Assentaments de la població gambiana a l'Estat Espanyol:

El nombre més important es troba a les comarques gironines (la meitat de la població establerta a l'Estat Espanyol es troba a les comarques gironines)

A l'Estat hi comptabilitzades unes 19.000 persones gambianes, d'aquestes unes 10.000 resideixen a les C. Gironines i es reparteixen principalment entre Banyoles, Olot, Salt i Blanes. A l'Alt Empordà la presència gambiana és menor (resideixen a Castelló, Sant Pere i Figueres)

Pel que fa als senegalesos, no tenen tant de pes a les comarques gironines (1652 residents, però sí que cal remarcar que la meitat dels qui viuen a les comarques gironines estan assentats a l'Alt Empordà)

(Dades gener 2008)

La vida quotidiana a les zones rurals de Gàmbia

En la majoria de pobles no hi ha ni aigua potable ni electricitat.

Bona part del les vivendes es troben dins de recintes que agrupen les famílies o clans.

Les vivendes són cabanes circulars amb parets d'adob i sostre de palla. Alguns recintes són cases sòlides de rajola i amb sostres d'uralita..

L'assentament als pobles.

Tradicionalment qui primer arribava en el territori que es conformaria com a poble s'instal.lava al centre i reservava espais de conreu al voltant. Les famílies que anaven arribant al poble successivament ho feien al voltant de dels recintes que ja hi havia.

Les vivendes que hi ha al centre dels pobles són les primeres que s'hi van construir.

A molts pobles on hi ha hagut una forta emigració domina la població femenina i la mainada ja que bona part dels homes han emigrat.

Les nenes se socialitzen ja de ben petites al voltant de les tasques domèstiques (ajuden a moldre gra, van a buscar aigua, tenen cura dels germans més petits...)

Els nens solen tenir més temps d'oci que les nenes, el dediquen preferentment a jugar al futbol.

Família

La família és patrilineal (el llinatge el dona l'home i és qui rep l'herència)

Hi ha famílies molt diverses en nombre i poden anar des de famílies de pocs membres fins a famílies extenses de més de 150 membres.

En una família extensa si hi ha diversos avis, el més gran és el cap de família. Hi ha una jerarquia familiar molt clara, determinada per l'edat (el més gran) i el gènere (els homes).

Dins la comunitat sarahule, és bastant comú casar-se entre cosins.

Si la família nuclear no té fills o si només té nens o bé nenes, és habitual afillar-se un nebot o una neboda. En aquest sentit, se segueix una lògica comercial o d'ajuda.

Les dones dins la família extensa normalment segueixen les pautes i les normes que imposa la sogra. Quan arriben a Catalunya queden força desubicades perquè no estan acostumades a viure en família nuclear, els falta el referent de la sogra i sovint viuen situacions d'aïllament i passen la major part de la jornada tancades a casa.

Quant a les etapes reproductives de les dones, solen ser molt més avançades que les nostres. Una dona amb trenta anys és ja pot ser àvia i amb 50, besàvia.

La poligàmia:

A Gàmbia la poligàmia és legal i té una estructura organitzada en el si de la família. Normalment només pot tenir fins a quatre dones qui té un nivell econòmic alt i pot mantenir-les. Dins el recinte familiar, el marit sol viure en una casa sòlida, les dones viuen a les seves pròpies cabanes o habitacions amb els fills i es reparteixen l'estada a la casa del marit rotativament, quan s'estan a la vivenda del marit mantenen relacions sexuals amb ell i netegen la cabana o habitació del marit.

Els problemes es donen quan arriben als països receptors i les diverses esposes han de conviure en el mateix pis amb el marit. Aquest fet, però, no és gaire corrent.

L'organització social

Les castes estan formalment prohibides, però de fet són la base de l'estructura social (No es casen persones que no són de la mateixa casta).L'estratificació social continua vigent, tot i que ha disminuït en intensitat.

La casta alta està formada per pagesos i capellans, la casta mitjana la formen ferrers, joiers i artesans i la baixa, els músics.

La religió

Tant a Gàmbia com al Senegal, la majoria de la població és musulmana (més del 90%)

Els sarahules, a diferència d'altres ètnies, s'agafen la religió com a tret identitari. Es mostren contraris a l'escola occidental perquè creuen que transmet valors diferents a la seva religió i tenen por que els seus fills s'occidentalitzin massa. Aquest és un dels motius que dificulta molt la integració de l'alumnat sarahule el sistema educatiu de Catalunya.

Escolarització:

L'escolarització no és obligatòria. A Gàmbia hi ha un percentatge bastant elevat d'analfabetisme, especialment entre les nenes.

Hi ha dos models d'escola: el model britànic i el model alcorànic.

1. Model britànic:

La llengua vehicular és l'anglès. Són escoles públiques o subvencionades pel govern gambià. Tenen un currículum oficial establert. Són mixtes. La primària és gratuïta. L'últim any de primària han de fer un examen (que es paga) per a l'accés a secundària, però moltes famílies no el poden pagar. La secundària és de pagament.

El govern paga el salari del professorat i el municipi hi sol posar el local escolar. Moltes de les escoles estan massificades: molts alumnes i pocs mestres. L'aprenentatge se sol fer seguint mètodes molt repetitius i el càstig físic és habitual. En algunes escoles es fa doble torn, un de matí i un de tarda (una part de l'alumnat hi assisteix al matí i l'altre a la tarda). Com que el salari dels mestres és molt baix, n'hi ha que fan ells mateixos el doble torn de matí i tarda amb jornades laborals de 8 a 10 hores de classe. Es freqüent que es facin classes a l'aire lliure ja que sovint manquen aules dins de l'edifici escolar. Hi ha molt poques dones que exerceixen de mestres.

Estructura del model britànic

Nursery school	1,2,3	de 4 a 6 anys
Lower basic school	de 1r a 6è	de 7 a 12 anys
Upper basic school	de 7è a 9è	de 13 a 15 anys
Senior secondary school	de 10è a 12è	de 16 a 18 anys
Gambia college i University of the Gambia	3 diplomatures: agricultura, sanitat, magisteri	

2. Model Alcorànic

Les escoles d'aquest model no són públiques. N'hi ha de tres tipus: *Madrassa*, *Kharanyimbé* i *Maisí*.

a. *Madrassa*:

Varien en funció de si es troben en zones rurals (currículum més informal) o urbanes (currículum més establert).

Aquestes escoles les sol mantenir la població (entre tots paguen un mestre)

No són mixtes:hi ha aules de nens i aules de nenes.

La llengua vehicular és l'àrab.

S'hi ensenya l'Alcorà, educació islàmica i en les zones urbanes també s'hi imparteixen diferents assignatures.

Algunes madrasses es troben dins dels recintes familiars o comunitaris.

b. *Kharanyimbé*:

Són classes que se solen fer dins de recintes familiars, a les mesquites o a l'aire lliure. Són poc formalitzades.

Hi ha alumnes que estan escolaritzats en escoles de model britànic i, alhora, assisteixen als *kharanyimbé*.

c. *Maisí*

Són internats per a nois. Aquests, ajuden en tasques domèstiques i al camp.

Un cop a Catalunya, moltes famílies continuen enviant els fills a passar temporades més o menys llargues al país, la qual cosa dificulta l'escolarització d'aquest alumnat a les escoles catalanes.

(*) Aquests apunts són la transcripció resumida de la xerrada que va fer l'Anna Farjas, assessora LIC a Banyoles, en el marc del seminari d'*Atenció educativa a l'alumnat nouvingut*.

